

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus II. Demonstratur ulteriùs, vel ex Terilli ipsius doctrina, ejusdem legis implicatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

propugnatur, uniformis consensus est, sed magna, & mira dicendi varietas, ut satis constat, vel ex hactenus dictis, & ex dicendis postea manifestius constabit.

26. Quid igitur dicemus de benigna sententia Recentiorum post totum ipsorum laborem, post tot operosa molimina, post tot artificiosas, subtileque inventiones excogitatas, ut illam undique communirent, adversus imminentes oppugnationes? Utique dicemus, quod diximus, nullos magis, quam ipsos Recentiores sententiæ suæ nimiam falsitatem, debilitatem, & egestatem utcumque antea neglectam, ac latentem, conspicuam, ac patentem mundo fecisse.

27. Enim verò quid illà opinione falsius, quam ipsius jurati, & longè studiosissimi patroni, post improbum studium, post longam, ac diuturnam inquisitionem, post nihil non tentatum, & inventum, ut eam pugnacissime tueantur, & inexpugnabilem faciant, exerunt tandem mundo, suisque adversariis obijciunt, non ullis aliis vallatam argumentis, non aliis connexam principiis quam novioribus, infirmioribus, minus receptis, minusque probatis, ac posterioribus opinione ipsa, atque adeò non illam inferentibus, sed magis ex eadem resultantibus? Quid illam potuit magis exauthorare, minusque probabilem reddere, quam hic suorum patronorum conatus adeò contentiosus, & irritus? Planè modernis Probabilistis id ipsum contingisse videtur, quod solet perhiberi de simia, quæ ferū ipsa tenellum suum, præ nimio, quo deperit amore, stricteius amplexando præfocat. Judicem appellare licebit, vel imperitissimum quemque, ut in hac causâ sententiam ferat.

28. Si verò nostram demum, Lector, expectes, audacter affirmare promptum est: si Recentiores multa fortissima, urgentissimaque argumenta, qualia nos solvere nesci-

remus, pro sententiâ sua invenissent, nunquam eidem acquiesceremus, quin nec dubitaremus illam incunctanter abjicere, memores Nazianzeni sententiæ verè Theologicæ, ac cedro dignæ, *Nobis satis est, quod nemo ex his, qui divino numine afflari sunt, ex Patribus illis, & Magistris nostris, hanc sententiam hætenus, vel pronuntiaverit, vel pronuntiatam probaverit.* Nunc autem, cùm principia, & argumenta inventa à Recentioribus ea sint, quæ tibi exhibuimus, quod sit tandem judicium nostrum, judicare facile potes.

Hanc ex data occasione præmuturare placuit reflexionem valde notandam de novitate fundamentorum, & principiorum novi Probabilismi, de qua postea dicendum uberius nobis est; est enim multò adhuc majoricōsideratione dignissima. Jam ergo regrediamur in viam nostram, à qua tantillum digressi sumus.

ARTICULUS II.

Demonstratur ulterius, vel ex Terillo ipsius doctrina, ejusdem legis reflexæ implicatione.

29. **O** Mittimus argumenta omnia, quibus nimis patenter ostensum est, legem directam, Dei obligatam ad aliquam actionem, vel ad omissionem ipsius, non ideo non existere re ipsa, aut non habere vim obligandi, quòd detur aliqua probabilis opinio (in sensu scilicet Probabilistarum) negans ejusdem legis obligationem: id, quod, Terillo ipso fatente, prorsus evertit legem istam reflexam. Hæc, inquam, argumenta prætermittimus; tum, quia repetere illa non decuit, cùm ibidem videri possint; tum, quia plurima suppetunt, quæ specialiter ficitæ istius legis repugnantiam demonstrant.

Nazianz.
Orat. 2. de
Theolog.

Sup. Controv. 6. per totam.

§. I.

Lex Terilli reflexa essentialiter pugnat cum lege Dei primaria, ac directa: idque in primis convincitur ex doctrina ipsius Terilli aperte sibi contradicentis.

30. **P**onamus legem istam reflexam approbantem, aut præcipientem actionem aliquam de se intrinsecè malam ex hypothesi erroris prorsus involuntarii, & invincibilis, sive, quod idem est juxta Recentiores, opinionis probabilis re ipsa falsæ asserentis, actionem illam honestam esse, aut etiam præceptam.

Sed, ut parentior discursus fiat, definitam demus hypothesim. Putat quis per errorem invincibilem, licitum sibi esse, vel etiam necessarium ex lege charitatis, pejerare, aut saltem mentiri, ad subveniendam proximo cōstituto in aliquo ingenti discrimine, quod aliter non possit evadere. In hoc eventu (quem Recentiores, sicut similes alios, passim supponunt esse possibilem, & qui non rarò quoque contingat; nos verò ponimus disputandi gratiâ) Deus, inquit Terillus, homini sic erranti jam ex hujus erroris suppositione, consulit per legem reflexam, vel etiam jubet, ut mentiatur, aut pejeret.

31. Quare (quod est magnopere notandum), si in proposita hypothesi non detur alia lex, quàm reflexa, neque lex antecedens, sive directa Dei, extenditur ad has circumstantias, ut vult Terillus statim afferendus, verum est absolutè, mendacium, aut perjurium aliquàdo nullo modo esse illicitum, sed potius licitum, sanctum, & honestum, tam intrinsecè, quàm extrinsecè, tam materialiter, quàm formaliter, quippe quod nulla lege prohibetur à Deo, sed potius approbatur, aut præcipitur, per legem consequentem, aut reflexam, præter quam alia nulla circa objectum illud existit. Et hoc

primum portentum est, quod nova lex Terilli trudit in mundum.

32. Cæterum legem istam fictitiam esse, quippe quæ pugnet cum lege primaria, qua Deus generaliter mendacium prohibet, demonstratu sit plusquam facile. Enim verò legem divinam mendacium generaliter prohibentem, esse de se restrictam, nec extendi re ipsa ad hunc casum particularem, in quo Deus reflexè mentiri jubeat, ex ipsa terminorum acceptione patentius est, quàm ut ostendi debeat: quid etenim evidentius repugnans, quàm Deum serio, & quantum est ex se, velle, & nolle mendacium pro iisdem omnino circumstantiis?

33. Audi Terillum ipsum legem suam reflexam exponentem: *Deus* (inquit) *nullas in suis legibus ferendis præcisiones, aut confusiones admittit: Ponamus Petrum ex errore penitus invincibili existimare, se posse, aut etiam debere dimidiare confessionem suorum peccatorum: in hoc casu Petrus dimidians suam confessionem, nulli legi æternæ contrariatur, nec ullam vel materialiter transgreditur. Nulla enim datur lex æterna, quæ universim dicat, nulli unquam liceat confessionem dimidiare, quia Deus habet aliam legem æternam dicentem, Petro hic, & nunc liceat suam confessionem dimidiare. At hæc leges sunt contradictoriæ: ergo, cum certum sit secundum existere, certum est primam non dari.* Ita ille de lege sua.

Vides, qua firmitate Terillus affirmet, ac probet, tanquam omnino certum, & exploratum, legem directam Dei aliquod opus malum universaliter prohibentem, non extendi re ipsa ad eventum particularem, in quo, errore supposito, idem opus consulitur, aut præcipitur, per legem subsequenter, ac reflexam? Patet ergo, ejusmodi legem pugnare omnino cum lege directa, siquidem hæc non possit non extendi ad prohibendum opus prædictum in eo eventu particulari.

Jam

Terill. de
confe. dict.
q. 28. n. 13.

34. Jam quod extendi debeat, & re ipsa extendatur, ostendamus in primis ex Terillo, qui sui prorsus immemor, & apertissimè sibi contradicens, id docet, non utrunquè, sed tanquam evidens, ac prorsus innegabile, primò quidem universaliter de omni omninò lege, seu naturali, seu positiva. Deindè verò sermonem contrahens ad legem naturalem, sic ait: *Jam ergo evidens est hominem invincibiliter errantem circa legem naturæ, peccare materialiter, quia ponit rem, quæ verè prohibita est, etsi lex illa non sit sufficienter promulgata omnibus.* Rursus de lege etiam positiva in specie, sic cōtinenter subjicit: *Idem prorsus locum habet in lege positiva, quæ pro parvis communitatibus fertur; tales enim leges non aliter promulgari solent, quàm per hoc, quòd Superior illos in unum cogat, suamque voluntatem intimet; jam si aliquis forè sit absens, nec alii postea rem gestam narrent, lex illa nō est illi sufficienter promulgata, qui tamen materialiter peccabit contra legem verè latam, & aliis etiam sufficienter promulgatam.* Hic Terillus non semel hallucinatur circa legis promulgationem, & sibi etiam aperte contradicit, ut constat ex alibi dictis. Sed, quod ad præsens attinet, vides, quàm clarè doceat id, quod suadere intendimus, contra se ipsum in loco jam expressò oppositum, tanquam certum, docentem.

35. Præterea urgeamus exemplum illud de lege generaliter prohibente mendacium, in quo veritas ista clarior apparet, quanvis alioqui, ut rectè Terillus ipse docet, eadem ratio sit de cæteris quibuslibet legibus ad suam propriam materiam comparatis.

Igitur, quòd lex illa extendatur ad casum, quo quis invincibiliter circa mendacium erret (si talis casus possibilis sit), videtur certa, & communis sententia apud SS. Patres Ecclesiæ sæpè docentes universaliter, nullum prorsus mēdacium aliquan-

do licitum esse ex aliquo possibili fine, nec in aliquo eventu cogitabili. Maximè verò omnium Augustinus multus, ac frequens est, ut scitur, in hac veritate docenda, præsertim illis duobus libris de mendacio, & contra mendacium, quos li. 1. Retractat. e. ult. ipse Augustinus meminit, ac probat., ubi non tantum ex Scripturis, sed multis etiam, iisque subtilibus, & acutissimis argumentis demonstrat, nullum esse possibile mendacium, quod non sit malum, & contra legem Dei. Unum solum, vel alterum producam in specimen, ut manifestum fiat, quàm certam, & immobilem Augustinus veritatem istam censuerit.

36. Igitur postquàm latè recensuit diversa genera mendaciorum, & de singulis sigillatim ostendit fugienda esse tanquam peccata, concludit tandem sic: *Quisquis autem esse aliquod genus mendacii, quod peccatum non sit, putaverit, decipiet se ipsum turpiter, cum honestum se deceptorem arbitretur aliorum.*

37. Præterea ita subtiliter argumentatur: *Nihil aliud judicandus est dicere, qui dicit, aliqua justa esse mendacia, nisi aliqua justa esse peccata, ac per hoc aliqua justa esse, quæ injusta sunt. Quo quid absurdius dici potest? Unde enim est peccatum, nisi quia contrarium justitiæ est? Ea verò, quæ contra legem Dei sunt, justa esse non possunt. Dictum est autem Deo: Lex tua veritas. Ac per hoc, quod est contra veritatem, justum esse non potest. Quis autem dubitet contra veritatem esse omne mendacium? Nullum igitur justum potest esse mendacium.*

38. Accipe tandem, ut cætera præteream, egregium in id ipsum, ratiocinium divino dignum Augustini ingenio: *Nemo (inquit) potest convincere aliquando esse mendacium, nisi qui poterit ostendere, æternum aliquod bonum obtineri posse mendacio. Sed, cum tantò quisque ab æternitate discedat, quantò à veritate discedit; qui autem mentitur, à veritate*

Aug. li. de Mendac. c. 21.

Lib. contra mendac. c. 16.

Lib. contra mendac. c. 7.

Terill. 2. p. de Regu. mo. q. 43. n. 60.

Ibi n. 41.

Sup. contr. 6. a. 3. & 4.

discedat: absurdissimum est dicere, discedendo inde, ad boni aliquid posse aliquem pervenire. Aut, si est aliquod bonum aeternum, quod non complectatur veritas, non erit verum: & ideo nec bonum erit, quia falsum erit. Injuria fieret Augustini, siue doctrinae, siue auctoritati, si quidpiam verbis ejus adderemus. Clariora sunt, quam ut egeant interprete.

39. Eja pergit, Recentiores, & dicite, mendacium non est malum ex terminis, non est peccatum ex conceptu suo, non est iniustum quid, non est contrarium divinae legi: immò verò mentiri aliquando licitum est, quin & valde laudabile, honestum, sanctum, Deo gratum, & placens, immò ab ipso Deo præceptum, aeternaque beatitudine dignum, quoties nimirum homines sic deliraverint, si quidem inculpate, aut probabiliter. O novam! o mirabilem Probabilistarum Theologiam! Quid igitur Augustinus asseruit, turpe esse docere, mendacium aliquod non esse peccatum? perinde esse dicere, mendacium aliquod justum est, ac si diceret, aliquod peccatum est iustum? non magis esse certum, mendacium esse contra veritatem, quam esse contra legem Dei? tam non posse quem tendere per mendacium in beatitudinem, quam tēdere non potest in veritatem? Hæc porro frustra, & falsò Augustinus docuisset, si Recentiores vera docerent.

40. Sed facessat auctoritas Augustini, quanvis alioqui summa inter homines. Nobis profectò Recentiorum doctrina infallibilibus Dei oraculis videtur manifestè contraria. Enim verò mendacium in Scripturis sanctis passim damnatur, ac prohibetur, verbis expressis, ac generalissimis, quæ nullam exceptionem patiantur, & in hoc semper sensu à SS. Ecclesiæ Doctoribus divina lex de mendacio fugiendo exposita, ac proposita nobis, immò & ipsius Ecclesiæ Catholicæ unanimi consensu recepta est.

41. Ita per omnem modum(in-

quiunt Probabilistæ), nisi quis per errorem invincibilem aliquādo crediderit, mendacium esse licitum, aut etiam à Deo præceptum; tunc enim jam mendacium non est prohibitum per legem Dei, immò verò præcipitur, aut saltem approbatur, per aliam ejus legem subsequenter ad hunc errorem.

42. Sed rogo cum Bernardo, de quonam mihi Evangeliorum loco producat istam exceptionem? Utique, glossa ista vestra est, non Ecclesiæ Catholicæ, non sacrorum ejus Doctorum, non Augustini, non Ambrosii, non Thomæ: postremò non ullius, vel infimæ notæ Doctoris, aut Scripturarum interpretis. Alioqui nobis producere, vel unum saltem, qui ante Terillum vestrum aliquando docuerit, aut insinuaverit, mendacium aliquod justum esse, & honestum materialiter etiam, ac intrinsecè; & ultrò nostram deceptionem fatebimur; aliàs verba voluntia, quæ facillimè dantur, etiam facillimè contemnuntur.

43. Et cur amabò non prodeat alius, cui delirare placeat per similem licentiam, mendacium esse malum, & lege divina prohibitum, quando nocet alicui, vel quando non est utile, aut necessarium ad celandum secretum, vel ad aliud malum vitandum: si verò ad hoc deserviat, aut necessarium sit, mendacium neutiquam malum esse, sed laudabile potius, justum, ac sanctum, placens Deo, & ab ipso aeternā gloriā remunerandum? An non delirum istum tanquam sacrilegum perversorem intemeratæ legis divinæ, & Scripturarum Sacrarum, omnes Catholici exploderemus? Annet opinor omnis Catholicus. Sed unde precor? Quibus argumentis, si tot, tam generalia, tamque expressa Dei verba, quibus mendacium omne damnatur, si Sanctorum Doctorum communis expositio, si unanimis fidelium consensus, à quo ad id tempus nemo discesserat, non sufficiant ad con-

Bernard.
Serm. 67. ap.
cant.

convincendum, legem prohibentem mendacium, extendi ad omne mendacium possibile, nec ullam aliquando pati exceptionem? Amoveo calamum penè rubescentem; ecquem enim non pudeat his immorari? Hæc porro inter Catholicos, non disputanda sunt, sed increpanda. Et placet adhuc Probabilissimus?

44. Evidens ergo sit in Ecclesia Catholica, & ultra omnem controversiam positum, nullum esse mendacium possibile, vel cogitabile, quod non sit malum, & à Deo prohibitum ex quacunque suppositione. *Nullum justum mendacium: omne mendacium in omnibus est peccatum: omne, quod à veritate discordat, iniquitas est*, ait Bernardus, tot, tantisque expressionibus veritatem istam statuens, ut nullam unquam aliquis cogitare exceptionem audeat.

45. Patet ergo, legem divinam antecedentem, atque directam universaliter prohibentem mendacium, necessariò extendi re ipsa ad omne mendacium possibile, atque adeò ad mendacium etiam, quod homo per errorem invincibilem judicat esse licitum, aut à Deo præceptum. At, si verum hoc est, fieri nequit, ut per legem reflexam, & consequentem errorem illum, Deus mendacium approbet, aut præcipiat, ut de se evidens est, & Terillus docet, ac probat: ergo lex reflexa Terilli coherere nò potest cum lege Dei primaria, ac directa. Cùmque una sit, & eadem ratio, fatente ipso Terillo, de cæteris omnibus legibus ad propriam suam materiam comparatis, consequens tandem est, ut omnis lex reflexa, & consequens nostros errores, fictitia, & impossibilibus evadat: idque ex doctrina Terilli ipsius, qui novi hujus partus, seu abortus Theologici, & parens simul est, & peremptor, ut, vel hoc saltem titulo, de Theologia benè mereatur.

§. II.

Duplicis objectionis Recentiorum nullitas breviter insinuat, & utriusque difficultatis solutio in proprium locum expedienda remittitur.

46. **O**bjicient Recentiores, hinc fieri, ut nulla sit possibilis actio procedens ex errore invincibili, quæ sit honesta, ac bona moraliter, absolute videlicet, & positive. Sequela autem, inquit Terillus, absurdissima est, & contra unanimem Theologorum consensum; nemo nanque invenitur ex iis, qui à centum annis scripserunt, qui neget, voluntatem concordantem rationi, siue conscientie erranti invincibiliter, esse laudabilem, & honestam moraliter. Quam sententiam affirmat docuisse sine dubio S. Thomam, eandemque latissime Terillus ipse suadere conatur omni genere argumentorum, in quibus nescias, quid mirere magis, an importunitatem, & inefficaciam ipsorum, an confidentiam nimiam, qua efficaciam eorum, velut irrefragabilem Terillus commendat, & jactat.

47. Verùm hæc difficultas huius loci non est, & ad postremam partem spectat, ubi diligenter tractabitur. Interim libentissimè concedimus sequelam, quæ certè non absurda, sed verissima est, & quæ doctrinam continet apprimè còsentaneam solidæ, & antiquæ Theologiæ, de qua proinde nemo dubitasset, nisi in mundum venisset Probabilissimus, cujus doctrina opposita germen est simile quàm pluribus aliis ex hac nova radice pullulantibus. Et quid precor incredibilius ex ipsa terminorum acceptione, quàm quod opus malum re ipsa, & solum per errorem ab homine bonum putatum placere Deo possit, & ab ipso bonum putari: qui scilicet, ut sapienter Bernardus, *Sapiens numularius est, imò ipsa sapientia, cui necesse habemus*

Terill. r.p. de Regu. mo. q. 3. per totam.

Bernard. ferm. 2. de S. Andr. init.

red-

Bern. li. de modo bene vive. ferm. aut cap. 31.

reddere hunc obedientia numum: nec suscipiet eum, nisi & integer inveniat, & sine aliqua falsitate?

48. Præterea, etiam in eo, quod Terillus affirmat de uniformi consensu Theologorum à centum saltem annis, in ea sua doctrina tradenda, fallitur manifestè, ut palàm in loco faciemus. Cæterum turpius fallitur, & multò minùs excusabiliter, dum illam audet D. Thomæ appingere, circa cujus mentem clarissimam adeò crassè Terillus hallucinatus est, & adeò nulla data occasione, ut vix de viro docto, & sincerè docente videri credibile posset. Sanè Doctor Angelicus sententiam nostram non modò clarè, ac disertè docet, sed adeò certam illam existimavit, ut dixerit, quæstionem non intelligere, qui de hac veritate dubitaverit. Et planè mirabile est, quòd operatio aliqua, quæ conformis supponitur conscientiæ erroneæ, nimirum regulæ non rectæ, sed obliquæ, possit ab aliquo recta existimari. Sanè non crederetur, si factum sineret dubitare. Scimus, Recentiores ex suis principiis reflexis elicere dictamen rectum, ut ipsi ajunt, quod sit regulæ proxima operationis. Cæterum hoc dictamen innititur omninò legi reflexæ, quæ quàm sit recta, statim videbis, & miraberis.

D. Tho. 1.
2. q. 19. a. 6.

Sed de doctrina ista, quam obiectio supponit, ubertim dicemus in loco, ubi facilè etiam ostendemus, Terillum manifestè deceptum per æquivocationem insignem circa mentem Angelici Doctoris, alios Probabilistas posteriores se decepisse. Lege interim precor Doctorem ipsum Sanctum, etsi sincerè legas, & attentè, haud verebor, ne fortè de mente ipsius, vel levisimè ambigas.

Hæc pauca modò prælibanda fuerunt, ne quæ fortassè titubare faceret ingens ille Terilli strepitus circa doctrinam præcedentis: quæ quidem adeò firma, ac solida est, ut se sola sufficiat ad refellendam sequelæ ab-

surditatem, quam Recentiores nobis obijciunt; nihil enim absurdum inferri legitime potest ex doctrina verissima, atque certissima, quam vel Terillus ipse coactus est docere, etià contra se ipsum apertissimè sibi contradicentem.

49. Obijcient iterum Recentiores, fieri itidem ex doctrina nostra, ut conscientia erronea nō liget; nam, ut ait S. Thomas, *Secundum hoc . . . ligare conscientia dicitur, quod aliquis, nisi conscientiam impleat, peccatum incurrit*. Peccatum verò nemo incurrere potest, nisi violat aliquam legem: ergo, nisi adstruatur lex reflexa, per quam Deus præcipiat conscientiam erroneam implere, hæc neminem ligabit; quod tamen temerarium, ut minimum, aut fortè erroneum esset asserere.

50. Hæc item difficultas communis est, & eodem etiam spectat. Ostendemus autem ibidem, quomodò conscientia non liget, quoties erronea est, in vi alicujus veræ particularis legis præcipientis per accidens, ac reflexè, implere ipsam conscientiam erroneam; sed in vi legis universalis per se, & antecederet prohibentis velle malum & Deum offendere, ac veram ejus legem contēnere, quod suo loco explicabimus.

51. Sanè D. Angelicus præmissis verbis continenter subjunxit, *Non autem hoc modo, quod aliquis implens, rectè faciat*, quibus apertè reprobatur legem reflexam; etenim juxta ipsam, & ejus assertores, qui implet conscientiam erroneam (invincibilem saltem) non solum excusatur, sed rectè facit. Hoc, quanvis sit verissimum, & in sana Theologia certum, fateor implexum est, & explicatu certè non facile. Videri interim possunt admodum R. P. Thyrsus, noster Præpositus Generalis, nec non PP. Palancus, & Munieffa sapienter, & acutè more suo difficultatem hanc enodantes, quanvis, ut verum fatear, majorem adhuc declarationē exposcat.

Ve-

D. Tho. q.
17. de ve-
ritat. 2. 4.
corp.

52. Verum quid hoc ad legem reflexam? An non conscientia erronea, etiam vincibilis, & culpabilis, ligat? Exponant ergo Recentiores, qua lege? Neque enim dici potest, Deum per legem suam præcipere blasphemias, & horrenda quæque flagitia, etiam in circumstantiis, in quibus vera sunt, & formalia peccata, & homines constituunt verè peccantes, si verè Deus noster sanctus est, & non Deus volens iniquitatem.

Phil. 5.

53. Scio quidem Terillum huius sequelæ horrore non territum, tanti consequentiam fecisse, tantique habuisse legem suam reflexam, ut etiam ad eventum erroris simpliciter culpabilis, ac voluntarii, non timuerit illam extēdere, ut datis propriis ipsis verbis, superius adnotatum relinquimus. Sed hoc est monstrum quæque deglutire, ne unquam evomatur Probabilismus, qui certè si non aliter potest subsistere, ut Terillus existimat (& rectissime), nimis ipsum amaverit necesse sit, qui non ab eo cum horrore discedat.

54. Sanè non modò quando scelera illa procedunt ex errore vincibili, & homini imputantur ad culpam, sed etiam dum procedunt ex errore invincibili, qui totam culpam formalem evacuet, horridum nobis est affirmare, Deum illa consulere, aut præcipere, & hominem, dum mentitur, aut pejerat agere juxta Dei voluntatem, quod esse prorsus indecens, repugnantque sanctitati divinæ, optimè demonstrat, & fusè, ex Scriptura, & Patribus potissimum, insignis ille Theologus, ac planè eruditissimus, P. Montoia in tractatu de voluntate Dei.

55. Porro nullum perjurium, aut mendacium ex suppositione quacunque Deum verum habet auctorem, sed magis illum, qui mendax est, & auctor scelerum omnium. Alioqui precor homo, quando jam sapit, & pristinum errorem dediscit, cur non gaudere poterit, ac delectari de suo perjurio, aut mendacio per

errorem illum admisso? Cur non possit consulere, aut hortari, vel saltem optare, & gaudere, quòd alter pejeret, aut mentiat, si credat ipsum ignoranter se gerere? Nunquid voluntas hominis purior, aut sanctior est, vel magis debet abhorre à peccatis, quàm voluntas ipsa divina totius sanctitatis fons, totiusque puritatis origo? Hæc, & alia quàm plura, quæ ex lege Recentiorum reflexa sequitur inevitabiliter, ab omni sana Theologia exorbitant, ut suo loco monstrandum est argumentis, sanè Theologicis.

§. III.

Duplex per occasionem Corollarium.

56. **H**ic ergo (ut obiter hoc adnotemus) displicet etiam doctissimus Mercorus, licet alioqui nobis gratissimus, qui absolute concedere videtur, licere Confessario aliquando conjuges ignorantes invincibiliter nullitatem conjugii sui, non solum non monere de illa, verum etiam inducere, & hortari ad conjugale debitum sibi reddendum, si ex nullitatis manifestatione aliquod majus malum timeatur.

Merco. in
Bas. Theo.
mora. p. I.
a. 7.

57. Nos (quidquid modò de silentio sit, de quo fortassis altera die) doctrinam hanc probare non possumus, miramurque à Mercore fuisse probatam. Nam, quod in se turpe, ac malum moraliter est, potest quidem ex aliqua suppositione licite aliquando permitti; ex nulla verò, quæ malitiam non auferat, potest ab aliquo intendi, nec amari, aut in se ipso, aut in quocunque alio: nec voluntas ejusmodi Deum habere potest auctorem, cujus nempe sanctissima voluntas nunquam prosecutione fertur in malum, licet illud sanctissime permittat.

58. Ob eandem rationem, immodò à fortiori, ut ajunt, displicet nobis, & vehementer, eorum Auctorum opinio, qui docuerunt, licitum esse

esse, homini ex se parato ad perpetrandum majus peccatum, consulere, ut non illud, sed minus aliud perpetraret, si quidem aliter averti non possit ab iniquo illo proposito majoris peccati patrando.

59. Haud credimus, Doctores, praesertim graves, & scholasticos, qui opinionem illam tenuerunt, egisse de consilio verè tali, nimirum practico, & inductivo ad committendum minus peccatum, etiam ex fine majoris vitandi; sed de consilio purè speculativo, atque permissivo duntaxat: videlicet, ut liceat illi obstinato homini objicere, aut proponere, peccatum minus, non eo fine, ut illud exequatur, sed unice ut abstineat à peccato majori, quanvis consulens timeat, aut praevideat, fore ut alter committat minus peccatum; tunc enim consulens nihil malum intendit, neq. aliud sequitur ex illius consilio, quàm fuga majoris peccati: peccatum autem minus unice sequitur ex malitia peccantis; à consulente verò solùm permittitur ex rationabili, & honesta causa: unde absolutè consilium ejusmodi (si consilium dici mereatur) censeri debet honestum, ac laudabile.

60. Quidquid verò de hoc sit, (quod per se satis verosimile est) opinio illa in primo sensu accepta valde displicet nobis, nec ab aliquo Theologo debet probari: quia ex nullo prorsus fine, quantunvis optimo, & honestissimo, amare licet, vel in se, vel in alio, ne dum procurare, aut intendere, vel minimum malum morale. Utrique illa sententia, *Non est faciendum malum, ut veniat bonum*, de malo morali intellecta, est in moralibus principium plusquàm certum nullam omninò exceptionem admittens, & rationis lumine notum; quod enim malum moraliter est, nunquam potest honestè eligi ex fine aliquo cogitabili, aliàs esset moraliter malum, & bonum, indeque in ipsis terminis implicaret.

ARTICULUS III.

Eadem lex reflexa, & consequens nostros errores, alia item ratione ineluctabili, absurda, & impossibilis demonstratur.

61. **P**onimus legem istam Terilli novā, ut ab ipsomet ponitur, ita videlicet relaxativam legis di rectæ, & antecedentis, ut hæc reverà non extendatur ad prohibendam illam actionem, quæ per legem reflexam consulitur, aut imperatur; sed potiùs talis actio pro illo homine, & pro his circumstantiis, pro quibus reflexè præcipitur, re ipsa excepta sit à lege Dei primaria, ac directæ, neque sit objectum ipsius. Ita debere adstrui legem reflexam, Terillus ipse, ut vidimus, & probat, & ut certum supponit. Et reverà non posse aliter fingi, vel cogitari, evidens est, vel ex proximè dictis, alioqui Deus verè moveret, vel positivè induceret hominem ad violandam legem suam divinam primariam, & antecedentem, essetque verus, ac proprius auctor actionis, per quam homo facit re ipsa contra Dei voluntatem summè averfantem talem actionem, & prohibentem ipsam, per se sub pæna damnationis aeternæ; quæ certè si non sint repugnantia, nihil jam poterit cogitari repugnās.

§. I.

Præfata lex tantum abest, ut proficiat ad rectam cōscientiam formandam juxta principia novi Probabilismi, ut ipsos potiùs Probabilistas ad evidentem cogat contradictionem; præcipue vero Terillum ipsum hujus novæ legis auctorem.

62. **T**erillus legem suam reflexam extendens, ut jam vidimus, ad suppositionem erroris, etiam vincibilis, ac voluntarii consequenter, immò à fortiori, negare de-